

İ.Ü. İktisat Fakültesi
Maliye Araştırma Merkezi Konferansları
39. Seri/Yıl 2001

THATCHER DÖNEMİNDE YEREL YÖNETİMLERDE DÖNÜŞÜM: MERKEZİLEŞME VE PİYASALAŞMA EĞİLİMLERİ

Dr. Halis Yunus ERSÖZ

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve
Endüstri İlişkileri Bölümü

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Thatcher döneminde yerel yönetimler alanında meydana gelen gelişmelerin yeni eğilimler çerçevesinde incelenerek yerel yönetim sisteminin dönüşüm, yöneliş ve geleceğine yönelik tartışmaların ortaya konulmasıdır. Çalışmada, yerel yönetimlerde değişikliklere neden olan dönemin ekonomik ve sosyal özellikleri, kamu yönetimi anlayışının değişmesi, Thatcher ve yeni sağ prensiplerin kamu kesimi ve yerel yönetimlere yaklaşımı ile merkezileşme ve piyasalaşma ile ilgili politikalar ve özellikleri incelenmiştir.

ABSTRACT

The purpose of the paper are to provide a general overview of the transformation of local government in Thatcher era, and also to bring up argues about these changes, tendency and future of local government system. Therefore, in this article examined economic and social feature of the period, approach of Thatcher and new right principle to public sector and local government, centralization and market policies.

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın son çeyreği, İngiltere'deki yerel yönetim sistemi açısından tarihi bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönemde yerel yönetimler alanında sayısız yasal ve idari düzenleme yapılmış ve bu kurumlar, refah devletinin tüm ku-

rum ve fonksiyonları ile faaliyette bulunduğu 1945-1975 dönemine göre oldukça zaafa uğratılmışlardır. Öyle ki, İngiltere'deki yerel yönetimler yeni sağ prensipleri benimseyen Thatcher'in başbakanlığı ile birlikte kamu yönetim aygıtının daha az öneme sahip kurumları haline gelmiştir. Thatcher, yerel yönetimlerce yerine getirilmekte olan hizmetlerin bir kısmını merkezileştirirken, diğer bir kısmında piyasa koşullarının egemen olduğu, yani kamu hizmetlerinin sağlanmasında özel sektör, gönüllü kuruluşlar, sivil sektör gibi kamu kesimi dışındaki örgütlerin baskın olduğu yeni bir yapılanma meydana getirmiştir.

Gerçekten, 1970'li yılların ikinci yarısından sonra gelişmiş Batı ülkelerinden özellikle İsveç, Fransa, İtalya ve İspanya'da desentralizasyon, hizmet ve fonksiyonların yerel yönetimlere devri süreci yaşanır iken, bu modelin istisnası olan İngiltere'deki baskın gelişme, birbirinin zıttı olmakla birlikte aynı zamanda uygulamaya konulan merkezileşme ve piyasalaşmadır.

Ülkelerin yerel yönetim sistemlerinde revizyona başlamalarındaki temel sebep, 1970'li yılların başlarındaki petrol krizi nedeniyle ortaya çıkan ekonomik krizdir. Devletler finansal krizle karşılaşmış ve birçok endüstrileşmiş demokratik ülke kamu harcamalarını, özellikle de sosyal refah harcamalarını azaltmak zorunda kalmıştır. Ancak çoğu durumda harcamaların azaltılması yerel yönetimler düzeyinde ortaya çıkmıştır⁽¹⁾ (Pierre, 1990:44-45). Çünkü, yerel yönetimler İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan refah devletinin, yerel düzeydeki partneri olarak yerel halkın, ekonomik ve sosyal refahına doğrudan tesir eden eğitim, refah, konut, sağlık gibi hizmetleri sağlamış ve bundan dolayı kamu harcamalarının ve önemli kaynakların büyük bir kısmını kullanmıştır⁽²⁾ (Stoker, 1991:1).

Bu makalede, konuyla ilgili kavramlar ve dönemin sosyo-ekonomik ve siyasal özellikleri ortaya konulduktan sonra, Thatcher döneminde, yerel yönetimler alanında meydana gelen yasal ve idari değişiklikler merkezileşme ve piyasalaşma kavramları çerçevesinde incelenerek, İngiltere'deki yerel yönetim sisteminin yöneliş ve geleceğine yönelik öngörüler ele alınacaktır.

A. Kavramlar

Merkeziyetçilik ve desentralizasyon kavramları yerel yönetimler alanında uzun yıllardır yoğun olarak tartışılan kavramlar olmakla birlikte, bir nevi geniş anlamda desentralizasyon kavramı kapsamında görülen piyasalaşma kavramının

⁽¹⁾Jon Pierre; "Assessing Local Autonomy"; *Challenges to Local Government*; (Ed. Desmond S. King - Jon Pierre); London: Sage Modern Politics Series; Volume 28; 1990; pp. 44-45.

⁽²⁾Gerry Stoker; "Introduction: Trends in European Local Government"; *Local Government in Europe*; (Ed. Richard Batley - Gerry Stoker); New York: St. Martin's Press; 1991; p. 1.

literatüre girişi oldukça yenidir. Merkezîyetçilik ve desentralizasyon (centralisation-desentralisation) kamusal yetki, sorumluluk ve görevlerin kamu örgütleri arasındaki dağılımını ifade edilirken, piyasalaşma ile kamusal hizmetlerin sağlanmasında üçüncü bir alternatif olarak özel sektör, gönüllü kuruluşlar ve sivil kesimin doğrudan yer alması veya kamu aygıtı içinde piyasa koşullarının benimsenmesi kastedilmektedir.

Merkezîyetçilik (Merkezden Yönetim): Merkezden yönetim, kısaca bütün kamu hizmetlerinin ve bu hizmetleri sağlayan kamu gücünün bir elde toplanmasıdır. Bu tanımlama yönetsel bakımdan merkezden yönetim olup, buna göre yönetim fonksiyonu bütünüyle merkezdedir ve kamu hizmetleri merkez ve merkezin hiyerarşisi içinde yer alan örgütlerce yerine getirilir⁽³⁾ (Gözübüyük, 1989:32).

Desentralizasyon (Adem-i Merkezileşme): Desentralizasyon kavramı ile farklı düzeydeki yönetim birimlerinin ekonomik rollerinin ve kamu ve özel kesim arasındaki dengenin yeniden tanımlanması kastedilmektedir. Tarif iki kısma ayrılmakta olup, birinci boyutu geleneksel desentralizasyon anlayışı olarak da ifade edilebilecek olan kamu kesimi kapsamında görev, yetki ve sorumlulukların dağılımını içerirken, ikinci boyut özel sektörü gündeme getirmektedir.

İlk boyut altında üç değişik desentralizasyon sistemi yer almaktadır.

Deconcentration (Yetki Genişliği): Bu yapıda bazı idari görevler merkezi yönetim tarafından alt birimlere bırakılır. Yetki genişliği karar almanın alansal olarak yeniden bölünmesini içerir. Merkezdeki yoğunlaşmanın azaltılmasını amaçlayan yetki genişliği usulüne göre ülkemizdeki valilere, merkeze sormadan yürütmeye ilişkin birçok konuda re'sen karar alma yetkisi verilmiştir.

Delegation: Bu sistemde ise bazı spesifik fonksiyonların yönetsel sorumluluğu, merkezi yönetimin normal bürokratik yapısı dışında kalan kamu kuruluşlarına transfer edilir. Spesifik karar alma otoritesi olarak yerel yönetimlere de görev verilebilir.

Devolution: Yönetsel sorumluluklar yerel yönetimlere verilir. Faaliyetleri merkezi idarenin doğrudan kontrolü altında bulunmayan alt yönetim birimlerinin güçlendirilmesi veya bu nitelikte kurumlar meydana getirilmesi amaçlanır.

Desentralizasyonun ikinci boyutu, kamu kesimi ile piyasa arasındaki denge ise kamu hizmetlerinin üretim ve sunumunda sözleşmeler, imtiyaz sistemi, ku-

⁽³⁾Şeref Gözübüyük; *Yönetim Hukuku*; Ankara: Sevinç Matbaası; 1989; s. 32.

pon, gönüllü hizmetler, sivil kesim gibi farklı kurumsal düzenlemeleri içermektedir. Kamu kesiminin büyüklüğünün yeniden tanımlanması olan desentralizasyonun bu boyutu üç şekilde ortaya çıkmaktadır. Desentralizasyon özelleştirme ile doğrudan; sözleşme-ihale, kuponlar ve imtiyaz gibi çeşitli özelleştirme yöntemleri ile kısmen piyasalara; gönüllü örgüt ve kuruluşlar ile kar amacı gütmeyen örgütlere (NGO), aileler ve kendi-kendine yardım grupları ile sivil kesime doğru olmaktadır⁽⁴⁾ (Huascar-Lijeron, 1996:8-56).

Görüldüğü gibi, piyasalaşma eğilimi kamusal hizmetlerin özelleştirme ile doğrudan sadece özel sektöre geçirilmesi değildir. Piyasalaşma eğilimi kamusal görevlerin yerine getirilmesinde yerel yönetimleri de kapsayan kamu aygıtı dışındaki hertürlü potansiyel gücün harekete geçirilmesidir. Çünkü, kamu hizmetlerinin ve özellikle de refah hizmetlerinin karşılanmasında piyasalar bazı yetersizliklere (piyasa başarızlığı teorisi) sahiptir.

Sosyal refah hizmetlerinin özel piyasalar tarafından sunulması halinde, piyasalar hizmetlerin sağlanmasında eşitsizliklere yol açabilecektir. Çünkü, yoksul bireyler, piyasalarca herkes için belirli bir fiyattan sunulacak mal ve hizmetleri satın alabilecek gelirden yoksundurlar. Ayrıca, piyasaların sakatlık, hastalık ve yaşlılık gibi uzun süreli sosyal sorunların giderilmesinde yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle, devletler çoğunlukla zorunlu sigorta ve sosyal programları sağlama görevini üstlenmeyi sürdürmektedirler⁽⁵⁾ (Pinch, 1997:8).

B. İngiltere’de Yerel Yönetimlerin Özellikleri

İngiltere’de yerel yönetim sisteminin nasıl çalıştığının bütünüyle anlaşılabilmesi için Sharpe tarafından ileri süren “ıcracı” yerel yönetimler ve Bulpitt tarafından ileri sürülen ikili politika yaklaşımları incelenmelidir. Sharpe, İngiltere’de merkezi yönetimin uygulamada görev almadığını ve politikaların uygulanması görevini yerel yönetimlerin yerine getirdiğini belirtmektedir. Öyle ki, merkezi yönetim politikaları belirlemede fakat bunların uygulanmasından yerel yönetimler sorumlu olmaktadır.

Merkezi ve yerel yönetimlerin fonksiyonlarındaki bu ayrımı Bulpitt ikili siyaset tezi ile açıklamaktadır. Ona göre merkezi yönetim savunma, ulusal ekonomik politikalar, dış politika gibi yüksek siyaset, yerel yönetimler ise hizmetlerin dağıtımını gibi düşük siyaset konularının yerine getirilmesinden sorumludur. Merkezi yönetim hizmetle-

⁽⁴⁾Javier Huascar - Eguino Lijeron,; *Decentralization, Local Government and Markets: A Comparative Study of Recent Trends in Selected Countries*; Hague: Institute of Social Studies, Working Paper Series; No 218; May 1996; s. 8-56.

⁽⁵⁾Steven Pinch; *Worlds of Welfare: Understanding the Changing Geographies of Social Welfare Provision*; London: Routledge Press; 1997; p. 8.

rin dağıtım görevinin yerel yönetimlerce yerine getirilmesinden ve böylece kamusal hizmetlerin sağlanması konusu ulusal siyaset arenasının dışında tutulduğu için memnundur. Onun tezine göre bu ayırım, merkezi idare ile yerel yönetimler arasında bir konsensüs var olduğu müddetçe herhangi bir soruna yol açmadan işlemeye devam eder. Ancak, ikili siyaset tezi muhafazakarların uygulamalarıyla ortadan kalkmıştır.

Gerçekten, İngiltere’de yerel yönetimlerin birincil özelliği, bu kurumların çok çeşitli fonksiyonların yerine getirilmesinden sorumlu olmalarıdır. Eğitim, meclis konutları, sosyal hizmetler, kentsel planlama, yollar, kültür, tüketicinin korunması, çevre sağlığı, polis teşkilatı, itfaiye, çöplerin toplanması vb. birçok konuda merkezi yönetim hizmetlerini sağlanması görevini yerel yönetimlere bırakmıştır.

Görüldüğü gibi bu ülkedeki yerel yönetimler, eğitim ve sosyal hizmetler gibi federal devlet sistemlerinde il veya federal yönetim seviyesinde yerine getirilen önemli refah devleti sorumluluklarına da sahiptir. Bu nedenle kamu harcamalarının ciddi bir kısmı yerel yönetimlerce yapılmaktadır. Öyle ki, üniter bir devlet niteliği taşıyan İngiltere’de yerel yönetimlerin kamu hizmetlerinin sağlanmasındaki rol ve etkinliği, bu kurumların diğer özelliklerinin önüne geçmiştir⁽⁶⁾ (Pickvance, 1991:48-54).

Diğer taraftan, İngiltere’de yerel yönetimler Anayasal güvenceden yoksundur ve parlamento ve merkezi hükümetin denetimi altındadır. Bu ülkede yerel yönetimler parlamentonun hakimiyeti doktrini altında faaliyetlerini sürdüren alt yönetim birimleridir. Merkezi hükümet, yerel yönetimler üzerinde vesayet denetimi yetkisine sahiptir. Bu yetkiye dayalı olarak hükümet, yerel yönetimlerin yapısını, görev ve yetkilerini, gelirlerini artırabilir, azaltabilir veya değiştirilebilir. Nitekim, Thatcher hükümeti tarafından 1986 yılında Londra başta olmak üzere büyükşehir yönetimlerinin varlığına son verilmesi parlamentonun yerel yönetimler üzerindeki hakimiyetinin en bariz örneğidir⁽⁷⁾ (George W. Jones, 1991:167). Yerel yönetimler sadece yasal çerçeve içinde hareket edebilir, yasalarca belirlenen hak ve yetkileri kullanabilir. Bu “yetki aşımı” prensibi olarak tanımlanır. Yerel yönetimler kendiliğinden yetkilerini genişletemez, yeni yetkiler edinemezler⁽⁸⁾ (Pickvance, 1991:55).

Yerel yönetimlerin merkezi idare üzerindeki politik etkisi, gerek parlamento temsilcilerinin yerel bölgelerdeki meclislerden gelmesi geleneğinin sona erdirilmesi ve ge-

⁽⁶⁾Chris Pickvance; “The Difficulty of Control and The Ease of Structural Reform: British Local Government in the 1980s”; *State Restructuring and Local Power; A Comparative Perspective*; (Ed. Chris Pickvance - Edmond Preteceille); London: Pinter Publishers; 1991; pp. 48-54.

⁽⁷⁾George W. Jones; “Local Government in Great Britain, 1988 - 89”; *Local Government and Urban Affairs in International Perspective*; (Ed. Joachim Jens Hesse); Baden: 1991; p. 167.

⁽⁸⁾Pickvance; a.g.e.; p. 55.

rekse parlamento üyesi seçilenlerin yerel yönetimlerdeki görevlerinden ayrılmaları zorunluluğu nedeniyle zayıflamıştır.

Asıl önemlisi, İngiltere’de geleneksel olarak merkezi yönetim, idari fonksiyonlar üstlenmemekte ve hizmetlerin dağıtılması ve idari görevlerin yerine getirilmesini yerel yönetimler ve diğer kamu yönetimi birimlerine bırakmaktadır. Bu husus İkinci Dünya Savaşından sonraki güçlü refah devletinin bölgesel düzeydeki ve özellikle sosyal nitelikli fonksiyonlarının yerine getirilmesinde baskın olarak gözlemlenmektedir.

Bu nedenle yerel yönetimler, yerel vatandaşlar tarafından önemli politika ve idari görevleri yürüten örgütler olarak nitelendirilmekte ve siyasal bağlamda yerel topluluğun temsilcisi olarak çok fazla kabul görememektedir⁽⁹⁾ (George W. Jones, 1991:168-171).

C. 1970’li Yıllarda Değişen Dengeler

1970’li yıllar dünya ekonomisinde önemli değişikliklerin meydana geldiği yıllardır. Dünya ekonomisi 1929 yılındaki Büyük bunalımdan sonra, yirminci yüzyıldaki diğer büyük krizi, 1973 ve takip eden yıllarda ortaya çıkan 1. ve 2. petrol şokları ile yaşamıştır. Her iki bunalım da devletin ekonomik ve sosyal hayattaki rolünde önemli farklılıklara yol açmıştır.

Gerçekten, 1929 yılındaki bunalım, devletin ekonomik ve sosyal olaylara müdahalesini artırıcı politikaların hayata geçirilme sürecini ve gelişmiş ülkelerde refah devletinin doğuşunu sağlarken, 1973’ten itibaren ortaya çıkan iktisadi ortam, tersi bir anlayışla devletin klasik liberal düşüncedeki konumu çerçevesinde tanımlanması ve dolayısıyla devletin ekonomiye müdahalesinin azaltılması ve devletin küçültülmesi taleplerini gündeme getirmiştir.

1970’li yılların ortalarına kadar Keynesyen politikalarla altın çağını yaşayan ekonomik sistem, dünya ölçeğinde global özellikler gösteren yeni bir bunalımla karşılaşmış, ekonomik göstergeleri altüst eden bunalım, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm OECD üyesi ülkelerde ekonomik büyümenin yavaşlaması, enflasyonun artışı ve yapısal işsizlik gibi temel problemlerin doğuşuna sebep olmuştur⁽¹⁰⁾ (Andersson-Harsman, 1997:31). Bu dönemde sürekli artan kamu harcamaları, kronik bütçe açıkları, yüksek vergi yükü ve enflasyon tüm dünya ülkelerinin ortak problemleri haline gelmiştir. Bütün bu olumsuz gelişmelerin sorumlusu ise “devlet” (refah devleti) ilan edilmiştir.

⁽⁹⁾Jones; a.g.e.; pp. 168-171.

⁽¹⁰⁾Ake E. Andersson - Björn Harsman; “Notes on the Historical Background of European Government”; *Government for the Future*; (Ed. Ake E. Andersson - Björn Harsman - John M. Quigley); Amsterdam: Elsevier; 1997; p. 31.

İngiltere’de ise refah devleti Savaş sonrasında güçlü bir konsensüs içinde meydana getirilmişti ve bütün siyasi partilerde ekonomik büyümenin artırılması ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde devletin kapasitesinin etkili olduğuna dair görüş birliği vardı. Devletin çok çeşitli sosyal hizmetlerin yerine getirilmesinden sorumlu olduğu düşünülmekteydi. Böylesi bir anlayış içinde 30 yıllık dönemde kamu harcamaları, personel sayısı ve devletin etkinlik alanı genişledi. Bu genişlemenin ise büyük bir bölümü yerel yönetimlerde meydana gelmiştir. Çünkü, bu kurumlar temel altyapılardan konuta, eğitim ve sosyal hizmetlere kadar çok çeşitli alanlardaki hizmetlerin dağıtılmasında temel kurumsal araç olarak seçilmişlerdir⁽¹⁾ (Rao, 1996:1-2).

Nitekim, bu kuruluşların harcamaları 1955-1975 döneminde reel olarak neredeyse üç kat artmıştır. Artış oranı bir beş yıl önceki miktara göre 1960 yılında % 26,24, 1965 yılında % 33,02, 1970 yılında % 48,61, 1975 yılında ise % 16,53 olmuştur. Yatırım harcamaları ise 1955-75 döneminde iki katın üzerinde yükselmiştir.

Diğer taraftan yerel yönetimler kamu kaynaklarının giderek daha fazla bir bölümünü kullanmaya başlamışlardır. 1955 yılında yerel yönetimlerin harcamaları kamu harcamalarının % 28’ini oluşturmakta iken, bu oran 1975 yılında % 30’u aşmıştır. Nitekim, yerel harcamalar gayri safi milli yurtiçi hasılanın 1955 yılında % 9,1’i kadar iken, 1975 yılında % 14,9’a yükselmiştir. Ayrıca, 1952 - 1972 döneminde toplam işçi sayısı % 56 oranında artarak 1.448.000’den 2.584.000’e çıkmıştır⁽²⁾ (Stoker, 1991:8-10).

Ancak, İngiltere 1970’li yıllardaki global krizden diğer Avrupa ülkelerine göre daha fazla etkilenmiş ve dünya ihracatındaki payı, 1950’lerin sonlarında 1/5 iken, 1965’de 1/10’un altına düşmüştür. Ödemeler dengesi açığı 265 milyon sterline ulaşmıştır. Sadece Güneydoğu İngiltere Avrupa ülkeleriyle rekabet edebilecek yeterliliğe sahipti. Talep artışıyla birlikte ortaya çıkan enflasyon ve işsizlik oranlarındaki artışlar halkın yüksek olan kamusal hizmet taleplerinin karşılanmasında büyük sıkıntıların doğmasına neden olmuştur. Ülkenin ekonomik performansındaki düşüş mevcut hizmetlerinin sürekliliğini tehdit etmekteydi. Ayrıca, ücretler aynı veya daha fazla oranda artarken verimlilik artışı diğer avrupa ülkelerinin altında kalmış ve birim emek maliyetleri ve tüketici fiyatları hızla yükselmiştir.

Sonuç olarak İngilterenin dünya pazarındaki payı azalmıştır. İthalat oranları artarken, ihracat fabrikalarının faaliyetlerini devam ettirebilecekleri büyüklüğe erişememiştir. Öyle ki, yeni ekonomik koşullar altında artık, yerel yönetimlerin yerine getirmekte ol-

(1)Nirmala Rao; *Towards Welfare Pluralism*; Aldershot: Dartmouth: 1996; pp. 1-2.

(2)Gerry Stoker; *The Politics of Local Government*; London: Mcmillan; Second Edition; 1991; ss. 8-10.

duğu refah hizmetlerinin finanse edilmesi, artan vergiler ve düşük ekonomik büyüme sürdürülebilir olmaktan çıkmıştır⁽¹³⁾ (Rao, 1996:2).

Kriz dönemindeki, 1974-1979, gelişmelerin anlaşılabilmesinde özellikle şu üç faktör önemlidir. Birincisi, İngiltere ekonomisindeki çöküşü dış istikrarsız piyasalar hızlandırmıştır. Bu istikrarsızlık hem ekonomik - dünya mal ve özellikle de petrol fiyatlarının yükselmesi - ve hem de politik - İngiltere uluslararası organizasyonlara üyedir ve bağımsız hareket etme kabiliyeti sınırlıdır - istikrarsızlıktır. İkincisi, yerel yönetimlerin yeniden yapılanması parti politikalarının bu kurumlar içinde yayılması ve bağımsızlığın fiilen ortadan kalkışını hızlandırmıştır. Üçüncüsü ise, 1974 seçimlerinde iktidardaki işçi partisi hükümetinin bir azınlık hükümeti olması ve bazı konuların iktidarı sürdürebilmek için müzakere konusu yapılmasıdır.

1. İşçi Partisi Dönemi

Kriz döneminde İşçi Partisi hükümeti yerel yönetimler ile üst düzeyde işbirliği sağlamak için çok önemli çabalara girişmiş, güçlü yerel yönetim birliklerini ve onların örgütlerini birleştirmeye ve yerel yönetimlerin harcama düzeyi konusunda bir konsensus sağlamaya çalışmıştır. Nitekim hükümet, yerel yönetim harcamalarının uzun dönemdeki durumunu tartışmak için yerel yönetim birliklerinin de katıldığı bir forum düzenlemiştir. Yerel yönetimlerin finansmanı konusundaki bu Danışma Konseyi (Consultative Council on Local Government Finance – CCLGF) hazine ve yerel yönetim temsilcilerini ilk kez yüz yüze iletişimde bulunmasını sağladığı ve yerel harcama planını Kamu Harcama Sistemi içine kattığı için oldukça önemlidir. Hükümet yerel yönetim birliklerinin karar-alma sürecine katılımını sağlayarak yerel yönetimlerin harcama kararlarına tesir edebileceğini ve harcamaların azaltılmasında birliklerin desteğini alabileceğini ummaktaydı. Fakat, hazinenin görüşüne göre Danışma Konseyinin amacı “etkinlik denetimi” idi ve Konsey bu görevi yerine getirememiştir⁽¹⁴⁾ (Rhodes, 1992:61-62).

Kısaca işçi partisi hükümetinin yerel yönetimlere yaklaşımı kamu harcamalarının azaltılması noktasında bu kurumlarla danışma ve işbirliği içinde hareket edilmesi olmuştur.

2. Thatcher ve Yeni Sağ

Thatcher, başbakan olduğunda, İngiltere’de eğitim, sağlık, su, elektrik, gaz, adalet sistemi, sivil hizmetler ve daha az oranda konut gibi kamusal hizmetlerin kamu sek-

⁽¹³⁾Rao; a.g.e.; p. 2.

⁽¹⁴⁾R.A.W. Rhodes; “Changing Intergovernmental Relations”; *Policy and Change in Thatcher’s Britain*; (Ed. Paul Cloke); Oxford: Pergamon Press; 1992; pp. 61-62.

törü tarafından üretilmesi ve sunulması hususunda büyük bir konsensüs bulunmaktaydı⁽¹⁵⁾ (Ray Jones, 1996:39). Ancak, Thatcher, özgür bir toplumda devletin rolünün, bireylerin arzularını gerçekleştirebilecekleri istikrar ortamını sağlamakla sınırlandırılması ve devletin bireylere onların arzularının ne olduğu ve nasıl bunları realize edebileceklerini dikte etme işini bırakmasını gerektiğine inanmaktaydı. Müşterek birlik ve kumlardan ziyade birey odaklı politikalara yönelmekteydi.

Öyle ki, Thatcher Beveridge refah devleti düzenlemelerinden hızla kurtulmak için bu karma ekonomik sistemi İngiltere'nin problemlerinin temel kaynağı, kamu hizmetlerini ise ülkenin politik ve ekonomik gücünü zayıflatan faktörler olarak nitelendirmişti⁽¹⁶⁾ (Rao, 1996:4). Bu yaklaşıma göre güçlü refah devleti zayıflatılmalı ve rekabet gücüne sahip çoğulcu sektörle yer değiştirmelidir. Yukarıda belirtilen hizmetler ise kamu sektörü tarafından finanse edilmeye devam ederken, bunların üretim ve sunumu piyasalara ve rekabete açılmalıdır. Bu anlayış piyasalar üzerinde yoğunlaşılması ve beraberinde özelleştirme programının uygulamaya konulmasını gündeme getirmiştir⁽¹⁷⁾ (Rao,1996:5). Thatcher, ilk olarak doğrudan devletin küçültülmesi politikalarının bütün unsurları yerine, kamu harcamalarını tartışmaya açarak dikkatleri yerel yönetimlerin harcamaları üzerine çekmiştir. Bu tartışmanın hedefi müsrif, verimsiz, yerel seçmene duyarsız ve kontrol edilmesi güç bir örgüt olarak nitelendirilen yerel yönetimlerin zayıflatılması olmuştur⁽¹⁸⁾ (Stoker, 1991:12).

Yeni sağ ilkelere göre, ideal bir yerel yönetim sistemi maksimum rekabet ve minimum monopoli sağlayacak şekilde planlanmalıdır. Yerel yönetimler rekabet içinde hareket eden küçük birimlerden oluşmalı, yerel otonomi artarken, merkezi yönetim yardımları azaltılmalıdır. Yeni sağın ideal yerel yönetim sisteminin nitelikleri doğrudan özel menfaatleri ve kamu refahını gerçekleştirmeyi amaçlayan temel yeni sağ ilkeleri yansıtmaktadır: Yerel bölgelerin homejen topluluklara bölünmesi bireyciliğin önemini, yerel bölgelere otonomi tanınması seçme özgürlüğüne verilen değeri, yerel gelirlere bağımlı olma kendine güvenin etik zorunluluğunu ifade etmektedir. Yeni sağın yerel topluluklara ve bireylere mesajı açıktır. "Kendi kararlarınızı kendiniz alın ve sonuçlarına katlanın".

Yerel yönetimler ise böylesi bir anlayış içinde uygulamaya konulan yeni sağ prensiplerden kamu yönetim aygıtının diğer birimlerine benzer şekilde etkilenmişler ve harcamalarının azaltılması ve sorumluluklarının özel sektöre devredilmesi gibi uygulama-

⁽¹⁵⁾Ray Jones; "Swimming Together"; *Sweet Charity: The Role and Workings of Voluntary Organisations*; (Ed. C. Hanvey - T. Philpot); London: Routledge; 1996; p. 39.

⁽¹⁶⁾Rao; a.g.e.; p. 4.

⁽¹⁷⁾Rao; a.g.e.; p. 5.

⁽¹⁸⁾Stoker; a.g.e.; p. 12.

lara maruz kalmışlardır. Yeni sağ teorisyenler belirli yerel yönetim hizmetleri için özelleştirme veya sözleşme-ihale gibi taktik politikalar geliştirmişlerdir. Böylece yerel yönetimlerin hizmetlerin sağlanmasındaki monopol konumunu yerini rekabetçi ortama bırakmıştır⁽¹⁹⁾ (Boyne, 1993:165).

D. Kamu Yönetim Anlayışında Değişme

Kamu sektöründeki yeni yönetim anlayışı işletmecilik (managerialism), yeni kamu işletmeciliği (new public management) ya da girişimci yönetim (entrepreneurial) gibi kavramlar üzerine kurulmuştur. Yeni yönetim anlayışı kamu yönetiminin piyasa benzeri koşullar içinde çalışmasını amaçlamaktadır. Kamu yönetiminden kamu işletmeciliğine doğru meydana gelen bu değişim sürecini ortaya çıkaran faktörler; kamu sektörü ve yönetimi üzerindeki neo - liberal eleştirilerin yoğunlaşması, ekonomik teori-deki değişiklikler ve özel sektörde meydana gelen yeni yönetim teknik ve stratejilerinin kamu yönetimine olan etkileri olarak sıralanabilir. “Yönetim”, süreçlere, yöntemlere ve kurallara uygun işlerin sevk ve idaresi, “işletmecilik” ise daha geniş anlama sahip olup, talimat ve yönergeler çerçevesinde hareket etme yerine, hedef ve öncelikleri belirleme, planlama, insan kaynaklarından etkin faydalanma, performans değerlendirme ve sorumluluk alma gibi birçok fonksiyonu ifade eder.

Kamu yönetim anlayışındaki değişiklik, İngiltere ve ABD’de devleti küçültmek ve yeniden yapılandırmak isteyen partilerin iktidara gelmeleriyle hızla uygulamaya koyulmuştur. Devletin büyüklüğü, faaliyet alanı, işlevsellik ve performansına yönelik eleştiriler kamu kesiminin küçültülmesi ve yeni bir yönetim anlayışının benimsenmesi konusunda konsensüs oluşmasına yol açmıştır.

Yeni yönetim anlayışı özet olarak; Max Weber’in bürokrasi modeline dayalı geleneksel kamu yönetim anlayışının terkedilmesi; devletin faaliyet alanının küçültülmesi; yeni yönetim anlayışında performans hedefleri, hizmetlerin niteliği, etkinliği, verimliliği, müşteri merkezli hizmet anlayışı ve daha da önemlisi piyasa sisteminin özelliklerinin önemli hale gelmesi; kamu yönetiminde görev yapan bürokratların sadece siyasilere değil, aynı zamanda halka karşı sorumlu hale getirerek, eylem ve işlemlerinin sonuçlarından sorumlu tutulmaları ilkelerine dayanmaktadır.

Yeni yönetim anlayışı çerçevesinde yerel yönetimler örgütlenme biçimlerini, rol ve fonksiyonlarını piyasa koşullarına göre değiştirme arayışına girmişlerdir. Yerel yönetimler için hizmetlerin sağlanmasında daha rekabetçi bir yapı kurmak ve harcamaları azaltmak en temel değişim argümanı olmuştur. Rekabetin tesis edilme amacı, yerel yönetimlerin tek başına hakim bir siyasi güç olarak sür-

⁽¹⁹⁾George Boyne; “Local Government: From Monopoly to Competition?”; *Public Policy and the Impact of the New Right*; (Ed. Grant Jordan - Nigel Ashford); London: Pinter; 1993; p. 165.

dürmekte olduğu yerel siyaset alanındaki konumlarını, 1990'dan sonra gönüllü kuruluşlar ve özel sektör örgütleri ile daha fazla paylaşımları sonucunu doğurmuştur.

Yeni yönetim düşüncesinin yerel yönetimler üzerinde etkili olan ilkeleri; desentralizasyon ve hizmetlerde yerellik; piyasa sisteminin ilkelerinden artan oranda yararlanma; hemşehirlileri, vatandaşları müşteriler olarak görme; esnek örgütlenme biçimleri ve girişimci ve işletmeci ruha sahip yönetici tipidir⁽²⁰⁾ (Eryılmaz, 1999:22-25).

E. Merkezileşme Eğilimi

İngiltere'de merkez-yerel yönetim ilişkisinde ve yerel yönetimlerin fonksiyonlarında ortaya çıkan merkezileşme eğilimi bu kurumların gelir kaynakları ve yapı ve fonksiyonlarındaki değişiklikler çerçevesinde incelenecektir.

1. Mali Politikalar

Devletin küçültülmesi politikasını, kamu harcamalarının azaltılması ve özelleştirme ile hayata geçirmeyi amaçlayan Thatcher, yerel yönetimlerin finansman yapısında ciddi değişikliklere yol açan yasal ve idari düzenlemeleri göreve geldiği ilk yıldan itibaren birbiri ardına uygulamaya koymuştur. Nitekim, 1980 yılında çıkarılan bir yasa ile yerel yönetimler için yeni bir yardım rejimi uygulamaya başlanmıştır. Merkezi yönetim ilk kez, her bir yerel yönetimin ne kadar harcamada bulunması gerektiğini hesaplamış ve bu değerlendirmeyi yardım tahsisinde esas almıştır. Buna göre aşırı harcamada bulunan yerel yönetimler cezalandırılabilir. Bu uygulamanın yerel yönetimlerin harcamalarının azaltılmasında yetersiz kalması nedeniyle 1982 yılında Yerel Yönetimlerin Finansmanı Yasası çıkarılmış ve bu yasa ile her bir yerel yönetimin geçmişte yaptığı harcamalar dikkate alınarak yeni harcama hedefleri konulmuştur.

Yasaya göre belirlenen hedefleri aşan yerel yönetimler yardımdan yararlanamayacaklardır. 1986 yılında ise harcama hedefleri uygulaması kaldırılarak "basit blok yardım sistemi" getirilmiştir. Öte yandan, 1980 yasasıyla hükümet, yerel yönetimlerin borçlanma düzeyini kontrolden, kredi yükseltme için onay vermek suretiyle yatırım harcamalarını doğrudan denetleme hakkını elde etmiştir. Ayrıca, yerel yönetimlerin yatırıma ayırabilecekleri ödenek merkezi olarak belirlenmiş ve yerel yönetimlerin cari gelirleri ile dahi olsa daha fazla yatırım harcamalarında bulunması engellenmiştir. Hatta daha sonra gayri mülklerin satı-

⁽²⁰⁾Bilal Eryılmaz; "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkileri"; *Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sempozyumu 99*; (Ed. İzzet Öztürk – Mustafa Aykaç – Ahmet Ekerin); İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstoc Genel Müdürlüğü; Cilt 2; 17 - 19 Şubat 1999, ss. 22 - 25.

şında elde edilen gelirlerin de yatırımlara yönlendirilmesi yasaklanmıştır.

Daha sonra merkezi yönetim, yardımlarla harcamaların azaltılması politikasını, yerel yönetimlerin vergilerden elde ettiği kaynaklara yöneltmiştir. Çünkü, yerel yönetimler vergi oranlarını yerel halktan aldığı oy desteğine bağlı olarak yükseltebilmekte ve merkezi yönetimin harcamaların azaltılması hedefinin gerçekleşmemesine neden olabilmekteydi. Merkezi yönetim ise yerel vergileri, harcamaların azaltılması önündeki en büyük engel olarak görmekteydi. Bu amaçla 1982 yılındaki Yerel Yönetimlerin Finansmanı Yasasıyla yerel yönetimlerin vergileme yetkilerine ilk sınırlama getirilmiştir. Öyle ki, bir dönem için alınacak vergiler belirlendikten sonra yerel yönetimlerin ilave, tamamlayıcı vergiler koyması yasaklanmıştır.

1984 yılındaki Vergi Yasası ile, hükümet aşırı harcamada bulunan ve aşırı vergi alan yerel yönetimlerin yerel vergilerine bir üst sınır (rate-capping) getirme yetkisi elde etti. Bu reform yasası, 1979-88 yılları arasında çıkarılan en önemli yasaydı. Çünkü, yasa ile yerel yönetimlerin 16. yüzyılın sonlarından beri sahip oldukları, vergilerin düzeyini tespit etme hakkı ellerinden alınmıştır⁽²¹⁾ (George W. Jones, 1996:194-196).

Öte yandan, 1988 yılındaki Yerel Yönetimlerin Finansmanı Yasasıyla merkezi yönetim şaşırtıcı bir adım daha atarak, konutlardan alınan vergiler yerine, mali durumu dikkate alınmaksızın 18 yaşını aşan tüm bireylerden alınan ve baş vergisi olarak adlandırılan sabit bir vergi koymuştur. Yoksullar ise bu verginin % 20' sini ödeyecekti.

Yine merkezi hükümet, bir yandan vergilerin üst sınırı belirleme yetkisini elinde tutarken, diğer yandan işletmelerin bulunduğu büro, dükkan, fabrika, kamu binaları gibi ticari ve sınai kuruluşların mülklerinden alınan vergi oranlarını tüm ülkede yeknesak hale getirmiş, verginin sorumluluğunu yerel yönetimlerden almış ve bir yerel yönetimin bu vergiden alacağı payın, toplam vergi düzeyi ve yerel bölgede yaşayan nüfus büyüklüğüne bağlı olarak belirlendiği bir sistem getirmiştir⁽²²⁾ (OECD, 1997:396).

Öte yandan, merkezi hükümet yerel yönetimlerin yatırım harcamalarını azaltmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Yerel yönetimler yatırım harcamalarını, merkezi yönetime ve özel bankalara borçlanmak suretiyle artıran kuruluşlardır. Ancak,

⁽²¹⁾George W Jones; a.g.e; pp. 194-196.

⁽²²⁾OECD; *Managing Across Levels of Government*; Paris: 1997; p. 396.

yerel yönetimlerin, konut inşaatı veya polis gibi belirli hizmetler için ne kadar borçlanabileceği merkezi idarece her yıl belirlenerek, sınırlandırılmaktadır⁽²³⁾ (Kingdom, 1993:13-15).

Sonuç olarak mali yapıda meydana gelen bu değişimler, yerel yönetimleri gelir kaynaklarına etki edemeyen, merkezi idareye daha bağımlı kurumlar haline getirmiştir. Nitekim, 1992 yılı itibariyle yerel yönetimlerin gelirlerinin % 75'i merkezi idarece belirlenir hale gelmiştir⁽²⁴⁾ (Rhodes, 1992:72).

2. Yapısal Değişiklikler

Muhafazakarlar İngiltere, Galler ve İskoçya'da iki düzeyli bir yerel yönetim sistemi devralmışlardır. 1980'li yılların ortalarında yerel birimleri tek düzeyli bir sistem içinde birleştirmek amacıyla Londra Büyükşehir Meclisi (GLC) ve 6 Metropolitan Kontluk Meclisi kaldırılmıştır. Bu uygulamanın buralarda İşçi Partisi baskın olduğu, yüksek harcamalarda buldukları ve hükümetin dünya görüşünü paylaşmadıkları için yapıldığı ileri sürülmektedir. Bu kurumların fonksiyonları merkez birimlere, yarı-kamu örgütlerine, özel şirketlere, birliklere, komitelere ve diğer birimlere (district council/London boroughs) transfer edilmiştir. Bu yeni sistem eskiye göre yetkiler açısından hem daha parçalanmış ve daha kompleks idi. Üstelik bu kurumların çoğu ne doğrudan ne de dolaylı olarak seçimle işbaşına gelen üyelerden oluşmaktaydı. Örneğin, Londra'daki yerel hizmet harcamalarının sadece % 33'ü seçilmiş yerel yönetim birimleri (London boroughs) tarafından yapılmıştır⁽²⁵⁾ (Rhodes, 1992:67).

Londra'da ikinci bir birleştirme 1990 yılında Londra Eğitim Biriminin kaldırılması ve sorumluluklarının 12 yerel yönetim birimine (London Boroughs) transfer edilmesiyle gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, 1991 yılında yapılan birleştirme reformları sonucunda İngiltere birim başına en fazla insanın (122.000) yaşadığı yerel yönetim sistemine sahip olmuştur. Bu yapı, daha az sayıdaki birim, daha fazla nüfus ve geniş alan ve bu alandaki tüm yerel yönetim hizmetlerinin sağlanmasından sorumlu olacağı için daha monopolist özellikler gösterebilir⁽²⁶⁾ (Boyne, 1993:181-182).

⁽²³⁾John Kingdom; "England and Wales"; *Local Government in Liberal Democracies: An Introductory Survey*; (Ed. J. A. Chandler); London: Routledge; 1993; pp. 13-15.

⁽²⁴⁾Rhodes; a.g.e.; p. 72.

⁽²⁵⁾Rhodes; a.g.e.; p. 67.

⁽²⁶⁾Boyne; a.g.e.; pp.181-182.

3. Fonksiyonel Değişiklikler: Atanmış Örgütler

Thatcher'li yılların başlarında yerel yönetimlerle ilgili stratejilerin ilki, bu kurumların harcamalarının denetim altına alınması, ikincisi, kamu sektörü büyüklüğünün sınırlandırılması amacıyla özelleştirme politikalarının uygulanması, üçüncüsü ise kamu sektörünün genişlemesine ve daha kompleks hale dönüşmesine yol açan, bakanlık hiyerarşisi içinde ve fakat bu kurumlara bağlı olmayan, atanmış kamu örgütlerinin çoğalmasındır. Denetim ve özelleştirme, kamu sektörünün İngiliz toplum yaşamındaki rolünü azaltan politikalar iken, tersi bir gelişmeyle atanmış örgütler, kamu sektörünün etkinlik alanının genişlemesine ve kamu hizmetlerinde merkezileşmeye yol açmıştır⁽²⁷⁾ (Rhodes, 1992:64). Konu yerel yönetimler açısından ele alındığında atanmış örgütlerin, yerel yönetimler aleyhine genişlediği ve bu kurumları bypass etme aracı olarak kullandığı görülmektedir.

Gerçekten, İngiltere'de yönetim biçiminde büyük değişiklikler meydana gelmiş ve bu değişiklikler yavaş yavaş ve koordinesiz bir şekilde başlatıldığı için genellikle çok fazla dikkat çekmemiştir. Fakat, herne şekilde olursa olsun yapılan tüm değişiklikler aynı hedefi gerçekleştirme amacı taşımaktaydı. Bu hedef, adım adım sorumlulukların seçilmiş yerel yönetimlerden atanmış örgütlere geçirilmesidir. Bu örgütler yerel yönetimlerin yönetim biçiminde dönüşüme sebep olmuştur. Bu değişiklikler;

- Yerel yönetimlerin sorumlulukları bakanlar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak kurulan atanmış örgütlere geçirilmiştir.
- Yerel yönetimlerin sorumlulukları tamamen veya kısmen bağımsız atanmış örgütlere transfer edilmiştir.
- Sonucusu ise, atanmış örgütlerde yerel yönetimlerin bir hak olarak temsilci bulundurma uygulamasına son verilmiştir⁽²⁸⁾ (Davis, 1996:16).

Bu örgütlerin, seçimle iş başına gelen örgütlere göre hızlı büyümesi, kamu aygıtında siyaset ile yönetim işlevinin birbirinden ayrılmasını sağlamıştır. Çünkü, böylesi örgütler merkezi idareye karşı sorumlu olup politik sorumluluktan daha çok idari sorumluluğa sahiptir⁽²⁹⁾ (Prior-Stewart-Walsh, 1995:38-39).

⁽²⁷⁾Rhodes; a.g.e.; p. 64.

⁽²⁸⁾Howard Davis; "The Fragmentation of Community Government"; *Enabling or Disabling Local Government: Choices for the Future*; (Ed. Steve Leach - Howard Davis); Buckingham: Open University Press; 1996; p. 16.

⁽²⁹⁾David Prior - John Stewart - Kieron Walsh; *Citizenship: Rights; Community and Participation*; London: Pitman Publishing; 1995; pp. 38 - 39.

İngiltere’de atanmış örgütler, yerel yönetimlerin doğrudan yerine getirdiği faaliyetleri, artan bir şekilde sınırlandırmaktadır. Bu süreç aşağıdaki aşamaları kapsamaktadır.

- Su idarelerinden yerel yönetimlerin temsilcileri çıkarılmıştır.
- Sağlık kurullarından yerel yönetimlerin temsilcileri çıkarılmış ve yeni oluşturulan hastane ve sağlık kurullarında yerel yönetimlerin temsilcilerine yer verilmemiştir.
- Kentsel Gelişme Birlikleri kurulmuştur.
- Konut Eylem Kurulu oluşturulmuştur.
- Yerel yönetimlerin Teknik okullardaki sorumlulukları kaldırılmış ve bu sorumluluklar, kurumların bağımsız yönetim kurullarına verilmiştir.
- Şehir Teknoloji Kolejlere kurulmuştur.
- Okul finansman kurullarının tesisiyle eğitim ihtiyaçlarının planlanması sorumluluğu yerel yönetimlerden alınmıştır.

Listeye, teknik olarak kamu örgütü olmamakla birlikte, genellikle kamu sektörü tarafından finanse edilen, kamu hizmetlerinin sağlanmasında rol oynayan ve müşterek olarak kurulan çok sayıda yerel örgüt ilave edilebilir. Limited şirketler olarak kurulan bu örgütlere örnek olarak Eğitim ve Teşebbüs Meclisleri verilebilir. Öte yandan, yerel yönetimlerin sosyal konut hizmetlerindeki sağlayıcı rolünü azaltan konut birlikleri, giderek yetkilerin transfer edilmesini amaçlayan hükümet politikalarının bir parçası haline gelmiştir. Polis teşkilatı reformu ise, yine seçilmiş yerel yönetimlerin rolünü sınırlandırmaya yönelik olarak yapılmıştır. Elbette, yerel yönetimlerin tüm kamu hizmetlerinden sorumlu olduğu bir kamu yönetim biçimi hiçbir dönemde ortaya çıkmamıştır. Bununla birlikte son yıllarda mevcut pozisyonları da değişmiştir.

1994 yılındaki bir rapora göre İngiltere’de 4.723’ü yerel düzeyde olmak üzere 5.521 idari örgüt vardır. Bu örgütler 1992-93 döneminde toplam kamu harcamalarının yaklaşık 1/3’ünü yapmışlardır. Öyle ki, İngiltere’de 60.000’i yerel düzeyde olmak üzere 73.000 atanmış görevli var iken, seçilmiş yerel meclis üyelerinin sayısı 25.000’dir.

Öte yandan, atanmış örgütlerin çeşitli mahzurlarının olduğu ileri sürülmektedir. En önemlisi, bu örgütlerin yerel halka doğrudan sorumlu olmamalarıdır. Çünkü, seçilmiş temsilciler, bu tür örgütlerin çoğundan dışlanmış veya azınlık konumuna düşürülmüşlerdir.

Bazı örgütler ise kurulları için doğrudan seçim yapmakla birlikte temsil kabiliyeti, hizmetlerden yararlananlarla sınırlıdır. Örneğin, okulların yönetim kurullarının oluşumunda okul yaşının altında çocuğa sahip olan veya çocuğu olmayanların oy kullanma hakkı yoktur.

Ayrıca, yerel halk, bu örgütlerin yetkililerini toplumsal sorumluluk içinde hareket etmeye zorlayabilecek siyasal güce sahip değildir. Öyle ki bu kurumlar, yerel halkın amaçları ile örtüşmeyen politikalar izlediklerinde, yerel hizmetleri yeterli düzeyde sağlayamadıklarında veya yetkilerini kötüye kullandıklarında halk bu kurumlar üzerinde etkili olamaz⁽³⁰⁾ (Davis, 1996:16-19).

F. Piyasalaşma Eğilimi

Thatcher'in ilk kez başbakan olduğu 1979 yılından beri İngiltere, diğer gelişmiş ülkelerin birçoğuna göre serbest piyasa yaklaşımını daha sıkı bir şekilde benimsemiştir. Kurationsızlaştırma; özelleştirme; devlet, birlikler veya işçi sendikaları tarafından kullanılan monopol yetkilerin kaldırılması hızla gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Muhafazakarlara göre devletin ekonomiye müdahalesi problemlerin en önemli sebebidir ve bu müdahale ekonomik sıkıntıları ortadan kaldıracak bir potansiyele de sahip değildir. Öyle ki devlet, bu ülkede ekonomik karar-alma alanlarına oldukça fazla girmiştir. Bu nedenle, yeni anlayış çerçevesinde piyasa kuvvetleri yeniden harekete geçirilmiş ve ekonomide rekabet esas hale getirilmiştir. Yerel yönetim hizmetlerinde ise serbest piyasa disiplini, rekabet koşullarının artırılması ve özelleştirme ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Kapsamlı bir özelleştirme programının yanısıra, merkezi yönetim yasal ve idari düzenlemelerle yerel yönetimlerin yerine getirmeye devam ettiği hizmetlerde rekabet ve piyasa kurallarının etkin olmasını sağlamaya çalışmıştır⁽³¹⁾ (Davies, 1993:80-83). Ayrıca, gönüllü kuruluşlar ve sivil sektör yerel hizmetlerin sağlanmasında seçilmiş yerel yönetimlerin yerini almaya başlamıştır.

1. Rekabet ve Özelleştirme

Rekabet, yeni sağ teorisyenlerce bireysel özgürlük ve insanoğlunun mutluluğunun temeli olarak görülür. Özel piyasalarda rekabet, tüketici özerklik ve tercihini garanti altına alır. Öyle ki, tüketiciler bir firmanın hizmetlerinden memnun değiller ise taleplerini rakip firmalardan birine çevirebilirler. Tüketicilerin taleplerine uygun mal ve hizmet üretemeyen firmalar piyasa dışında kalırken, verim-

⁽³⁰⁾Davis; a.g.e.; pp. 16-19.

⁽³¹⁾Howard Davies; "Free Markets and Centralised Political Power: A British Paradox"; *Local Government in the New Europe*; (Ed. Robert J. Bennett); New York: Belhaven Press; 1993; pp. 80 - 83.

siz bir şekilde çalışan firmaların maliyetleri çok yükselir.

Tam rekabet varsayımına göre ise tüketici zarara uğramaz ve uzun dönemde aşırı karlar yoktur. Tüketiciler belirli sayıdaki firmanın zorunlu alıcıları olmazlar ve aşırı karların varlığı piyasaya yeni rakiplerin girerek arzın artmasıyla fiyatların düşmesine ve karın normal düzeye inmesine imkan verir. Böylece rekabet ile arz-talep dengesi oluşur.

Kamu sektöründe de rekabet verimlilik ve sorumluluğu getirir. Gerçekten, kamu örgütleri piyasa payının kaybedilmesi veya azalması söz konusu olduğunda doğru hizmetleri reel fiyatla sağlamaya yöneleceklerdir. Diğer taraftan, özel piyasalarda da monopol güçlerin rekabeti ortadan kaldırdıkları ve tekeller meydana getirdikleri rastlanılan örneklerdir⁽³²⁾ (Boyne, 1993:166-167).

Yerel yönetim hizmetlerine rekabet, özelleştirme ve özelleştirme yöntemleri çerçevesinde çıkarılan yasalar ile getirilmeye başlanmıştır. Ancak, genel itibarıyla ve İngiltere özelinde yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesi, merkezi yönetim düzeyindeki özelleştirmeden büyük ölçüde ayrılmaktadır. Merkezi düzeyde özelleştirme, genellikle “özel hale getirmek, bir iş veya endüstrinin kontrol ve mülkiyetini kamudan özel kesime geçirme” olarak dar anlamıyla, yerel yönetim hizmetlerinde özelleştirme ise toplumun ihtiyaçlarına yeni bir bakış açısı ile devletin, kamu kesiminin ekonomik ve toplumsal hayattaki rolünün yeniden düşünülmesini bağlamındaki geniş anlamıyla⁽³³⁾ (Savas, 1994:3) ortaya çıkmaktadır.

Gerçekten, yerel yönetimlerdeki özelleştirme ile hizmetlerin özel sektöre bütünüyle devri değil, bu hizmetlerin üretim ve dağıtımında özel sektörün yer alması kastedilmektedir. Kentsel bir hizmetin özelleştirilmesi, bu hizmetin belirli koşullar altında özel sektöre ihale edilerek üretim ve/veya dağıtımın sağlanmasıdır. Yerel yönetimler, hizmetlerin sağlanmasındaki kamusal sorumluluklarını özel sektöre devredememekte, bir hizmetin planlama ve denetleme fonksiyonları dahil olmak üzere tüm aşamaları özel sektör tarafından üstlenilse dahi, kamusal sorumluluk devam etmektedir.

İngiltere’de yerel yönetimler alanında baskın olan özelleştirme yöntemi sözleşme-ihaledir. Bunun dışında yerel yönetimler nispeten daha sınırlı olmakla birlikte satış başta olmak üzere çok çeşitli özelleştirme yöntemlerine başvurmuşlardır.

⁽³²⁾Boyne; a.g.e.; pp. 166-167.

⁽³³⁾E. S. Savas; *Özelleştirme: Daha İyi Devlet Yönetiminin Anahtarları*; (Çev. Ergun Yeter); Ankara: MPM; 1994; s. 3.

Nitekim, yerel yönetimlerin doğrudan satış yöntemi ile kamusal sorumluluklarını özel sektöre devrettiği hizmet türü, Thatcher döneminde ilk özelleştirme uygulamasına maruz kalan konuttur. 1980 yılındaki Konut Yasası kiracılara, kiracısı oldukları meclis konutlarını indirimli olarak, daha kolay bir şekilde satın alma hakkı vermiştir. Bu yöntemle yerel yönetimlerin elindeki konut stoklarının özelleştirilmesi ve dolayısıyla bu alandaki yetkilerin vatandaşlara geçirilmesi ve bürokrasinin azaltılması amaçlanmıştır⁽³⁴⁾ (Pickvance, 1991:70)

Oysa, 1980'lerin başlarına kadar yerel yönetimler sosyal konutların sağlanmasında büyük bir yere sahipti. Bu kurumlardan, kiralık konut üretmeleri ve bu konutların tamir, bakım ve onarımını yapması beklenmekteydi. Üstelik yerel yönetimler standart nitelikleri taşımayan konutların iyileştirilmesinde de önemli rol oynamaktaydı.

Öte yandan Thatcher hükümetinin amacı, bir yandan konut sahipliğini teşvik etmeyi sürdürürken, diğer yandan yerel yönetimlerin konut alanındaki rolünü azaltmak, konut birliklerine yapılan yardımları artırmak ve özel kiralık sektörü yeniden canlandırmaktı⁽³⁵⁾ (Rao, 1996:53-54). Bu amaç çerçevesinde 1979-87 yılları arasında konut alanının merkezine konut sahipliğinin teşvik edilmesi yerleşmişti. Fakat, satış fiyatlarında indirim yapılmasına rağmen, 1987 yılına kadar konut stoğunun sadece % 10'u satılabiliyordu⁽³⁶⁾ (Pickvance, 1991:70-71). Bu nedenle satışlara hız vermek amacıyla 1987 yılında daha yüksek indirim imkanı veren Konut ve Planlama Yasası yapılmıştır.

Bu yasanın sonunda 1980'li yıllar boyunca 1,5 milyon yerel yönetim kiracısı konut satın almıştır. Yıllık satışlar 1982 yılında 226 bin ile en yüksek seviyesine çıkmış, 1985 ve 1986 yıllarında bu miktarın yarısından azının altına düşmüş ve fakat 1986-89 döneminde artmıştır. 1990 yılında ise azalmış ve o yıl 140 bin konut satılmıştır.

Öte yandan, konutların indirimli bir şekilde satılmasının yanısıra hükümet konut sahipliğini artırmak için, kamu alanlarını özel sektöre açmıştır. Öyle ki 1979-87 döneminde "inşa et sat" politikası altında yerel yönetimlerin sınırları içinde yapılan 16.500'den fazla konut özel sektör tarafından yapılarak bireylere satılmıştır⁽³⁷⁾ (Rao, 1996:54-55).

⁽³⁴⁾Pickvance; a.g.e; p. 70.

⁽³⁵⁾Rao; a.g.e.; pp. 53-54.

⁽³⁶⁾Pickvance; a.g.e.; pp. 70-71.

⁽³⁷⁾Rao; a.g.e.; pp. 54-55.

Konut dışında yerel yönetim hizmetlerinin üretim ve sunumu, bütünüyle özel sektöre terkedilmemiş, daha çok özelleştirme yöntemlerinden biri olan ihale yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, yerel yönetimlerin yönetim ve işleyişinde büyük değişiklikler meydana getirmiştir⁽³⁸⁾. Bu yöntemde kamu örgütü, hizmetleri sadece özel sektöre değil, gönüllü kuruluşlara veya sivil toplum örgütlerine de ihale edebilir veya rekabet koşulları içinde kalmak suretiyle kendi personeli ile sağlayabilir. Bu sisteme ise “açık ihale” veya “rekabetçi ihale” (competitive tendering) denilmektedir.

İngiltere’de 1980 ve 1988 yılında yapılan iki yasa ile belirli sayıdaki yerel yönetim hizmeti açık ihale yöntemiyle sağlanmaya başlanmıştır. 1988 yılındaki yasa ile, açık ihale-rekabetçi ihale sistemine (compulsory competitive tendering) başvurulması zorunlu hale getirilmiştir.

1980 yılındaki yasaya göre binaların ve anayolların inşa ve bakımı, ikinci yasaya göre ise çöplerin toplanması, meydan ve alanların bakımı, caddelerin temizlenmesi, okul refah hizmetleri ve yemek temini, binaların temizlenmesi ve araçların bakımı işleri ve spor ve boş zaman yönetimi faaliyetleri piyasa koşulları içinde sağlanacaktı. Yasal düzenlemelere göre yerel yönetimlerin bu tür hizmetleri üstlenebilmeleri, rekabet koşulları içinde ihaleyi kazanmalarına bağlanmıştır. Üstelik, ihaleyi kazanmaları halinde ihale hesaplarını ayrı bir ticari hesaba takip etmek ve merkezi yönetimin finansal hedeflerini dikkate alma zorunluluğu vardı⁽³⁹⁾ (Bailey-Davidson, 1996:1).

İhale yöntemi, yerel yönetim hizmetlerinin sağlanmasında kamu sektörü ve özel sektör aktörleri arasında rekabet yaratarak, kamusal hizmetlerin piyasa koşulları içinde vatandaşlara sunulmasında etkili olmuştur.

2. Sivil Sektör

İngiltere’de piyasalaşma sürecinin bir parçası da aile, akrabalık, komşuluk ve arkadaşlık gibi kurumlardan meydana gelmekte olan sivil kesimin güçlendirilmesi, yani kamusal alanda vatandaşlara daha fazla yetki verilmesidir. Vatandaşların kamu hizmetlerinin sağlanmasındaki yetki ve sorumluluklarının genişletilmesi yerel yönetimlerin fonksiyonlarını azaltan politikalardan biri olmuştur. Öyle ki, yerel yönetimler temel sosyal politikalardan eğitim ve konut alanındaki bazı yetki ve sorumluluklarını kaybetmişlerdir.

⁽³⁸⁾Davis; a.g.e.; pp. 11-16.

⁽³⁹⁾Stephen J. Bailey-Carolyn Davidson; *Did Quality Really Increase for UK Local Government Services Subject to Compulsory Competitive Tendering?*; Glasgow: Caledonian University; Department of Economics Discussion Paper; No 33; May 1996; p. 1.

1945 ve takip eden yıllarda ve sonraki yarım yüzyılın büyük bölümünde eğitim alanında yerel birimler ve okullar 1944 yılında yapılan Eğitim yasası çerçevesinde faaliyet göstermişlerdir. 1980'li yıllara gelindiğinde eğitimde ailelerin yetkilerinin genişletilmesi istekleri artmış ve 1980 ve 1988 yıllarında iki Eğitim Yasası yapılmıştır. 1980 yılındaki Eğitim Yasası ile ilk kez okul yönetim kurullarında aile temsilcilerinin yer alması zorunlu hale getirilmiştir⁽⁴⁰⁾ (Deem-Brehony, 1993:56-59). Ailelerin, okulların müşterileri olarak standartlar ve kalite konusunda diğer yönetim kurulu üyelerine göre daha duyarlı olacakları düşünülmektedir. Üstelik, ailelerin bu kurullarda temsiliyle okul, topluma karşı daha sorumlu hale gelecekti.

1988 yılındaki Eğitim Reformu Yasası ise, eğitimde merkezi yönetim, yerel yönetimler ve okullar arasındaki ilişkiye dayanan geleneksel üçlü sistemi bütünüyle değiştirmiştir. Öyle ki, Yasa ile bir yandan merkezi yönetim ve ailelerin yetkileri artarken, diğer yandan okullar, yerel eğitim otoritelerinden (LEA) daha bağımsız hale gelmişlerdir. Okul ve okulların yönetim kurullarına daha geniş yönetim alanı bırakılmıştır.

Eğitim alanındaki merkezileşme eğilimine yönelik tedbirlere de başvurulduğu görülmektedir. Okul müfredatının her okul için yerel yönetim otoritesi, okul yönetim kurulu ve okul müdürü tarafından belirlenmesi uygulamasına son verilerek, okullar için merkezi yönetimin denetiminde ulusal bir müfredat hazırlanmaya başlanmıştır.

Konu eğitimde sivil sektörün etkinliği açısından değerlendirildiğinde yasanın birincil önceliğinin ailelerin tercih imkanlarının genişletilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu amaçla çeşitli önlemler alınmıştır. Nitekim, okul bölgeleri uygulaması kaldırılmak suretiyle ailelerin çocuklarının devam edeceği okulları seçmelerine imkan veren açık kayıt sistemi getirilmiştir. Ayrıca, okullar fiziki sınırları içinde tam kapasite ile çalışmak zorundaydı. Yeni sisteme göre aileler çocuklarını istedikleri okula gönderebilecekleri için, okullar birbiriyle rekabet içinde çalışacaklar ve yeterli öğrenci bulamayan okulların ayakta kalması imkansız hale gelecekti.

Aile tercihini genişletmek amacı taşıyan diğer bir tedbir ise, Şehir Teknoloji Okullarının ve merkezi yönetimce finansmanı sağlanan okulların kurulmasıdır. Şehir Teknoloji Okulları yerel eğitim otoritesinden bağımsız olup, finansmanı büyük ölçüde sanayi tarafından karşılanmaktaydı. Diğer adımlar ise, aile tercihi

⁽⁴⁰⁾Rosemary Deem – Kevin J. Brehony; *Governing Bodies and Local Education Authorities: Who Shall Inherit the Earth?*; *Local Government Studies*; Vol. 19; No. 1; Spring 1993; pp. 56-59.

ve okul merkezli yönetim biçiminin etkin olduğu bir sistemin tesisiydi. Bu amaçla, yerel yönetimlerin işletme sorumluluğu, okulların yerel yönetiminin (LMS) insiyatifine bırakılmıştır. Ayrıca, okul yöneticileri ve aileler, okulların yerel eğitim otoritesinin kontrolünden çıkarılmasında tek yetkili hale getirilmiştir. Aileler okulları, merkezi yönetim tarafından doğrudan finanse edilen bağımsız birimler haline getirebileceklerdir⁽⁴¹⁾ (Rao, 1996:6-19).

Diğer taraftan, sivil halkın etkinliği eğitimde aileler, konut alanında ise kiracılara daha geniş tercih imkanları verilerek sağlanmıştır. Özelleştirme ile kamu konutlarının doğrudan satışının yanısıra diğer önlemlerle “kiracı” - “kamu adına evsahibi” arasındaki güç dengesi kiracı lehine yeniden düzenlenmiştir.

Öyle ki, 1980 sonrasındaki yasal düzenlemeler meclis kiracılarına verilen hakları ve tercih imkanlarını sürekli genişletmiş, 1988 yılındaki yasa ise meclis kiracılarına mevcut evlerini, diğer bir evsahibinin yönetimine geçirme hakkı vermiştir. Thatcher hükümetinin amacı, kapalı bir yapı içindeki yerel yönetimlerin konut faaliyetini rekabete ve diğer evsahibi kurumların başarılı uygulamalarının etkisine açmaktı⁽⁴²⁾ (Rao, 1996:7-58).

3. Gönüllü Kuruluşlar

Gelişmiş ülkelerde gönüllü kuruluşların, özellikle devletin ekonomik ve sosyal hayattaki rolünün sorgulanmaya başlandığı 1970’li yıllardan sonra, kamusal hizmetlerin bütünüyle özel sektöre devredilmesinin mümkün olamaması veya devredilmesinin ortaya çıkarabileceği huzursuzlukları önlemek ve daha yumuşak bir geçiş sağlamak amacıyla piyasalaşma sürecinin bir parçası olarak güçlendirildiği söylenebilir⁽⁴³⁾ (Ersöz, 2000:12-19). Her ne amaçla olursa olsun gönüllü kuruluşların giderek toplum yönetiminde daha etkin olduğu bir döneme girilmekte ve 1990’lı yıllardan itibaren yerel yönetimler hakimiyet alanlarını bu kurumlar ile daha fazla paylaşmak zorunda kalmaktadırlar.

İngiltere’de ise kamusal hizmetlerin, kamu sektörü tarafından sağlanmasındaki konsensüsün, Thatcher dönemi politikaları ile 1990’lı yılların başında bozulması, çeşitli kamu hizmetlerinin sağlanmasına kamu, özel ve gönüllü sektörün katılımını sağlamıştır. Üstelik, 1980 ve 1990’lı yıllarda birçok kamu hizmetinde ciddi değişiklikler meydana gelmiştir.

⁽⁴¹⁾Rao; a.g.e.; pp. 6-19.

⁽⁴²⁾Rao; a.g.e.; pp. 7-58.

⁽⁴³⁾Halis Y. Ersöz; *Sosyal Politika açısından Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)*; İstanbul: İ.Ü. S.B.E.; (Yayınlanmamış Doktora Tezi); 2000; s. 20.

Böylece, İngiltere’de gönüllü kuruluşlar kamu hizmetlerinin ve özellikle de sosyal refah hizmetlerinin üretim ve dağıtımında giderek daha etkin hale gelmişlerdir. Sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında devlet ve gönüllü kuruluşlar arasında karşılıklı bağımlılık artmış ve gönüllü kuruluşlar, devlet ve yerel yönetimler tarafından finansmanı sağlanmakta olan hizmetlerin halka ulaştırılmasında görev üstlenmişlerdir. Devlet, bazı kamu hizmetlerini gönüllü kuruluşlardan satın almaya başlamıştır. Öte yandan, yerel yönetimler alanında belirli hizmetler için açık ihale yönteminin getirilmesi özel sektörün yansısıra gönüllü kuruluş için de bir fırsat olmuştur. Gönüllü kuruluşlar sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında yerel yönetimlerce davet edilmişler ve bu hizmetlerin sağlanmasını üstlenmişlerdir⁽⁴⁴⁾ (Ray Jones, 1996:40-43).

G. Yerel Yönetimlerde Dönüşüm: Yetkin Otorite Tartışmaları

Thatcher döneminde birbiri ardına çıkarılan ve sayıları 50’yi aşan yasal düzenleme ile yerel yönetimlerin kamu aygıtı içindeki konumu büyük ölçüde değişikliğe uğramıştır. Yerel yönetimlerin yapıları, rol ve fonksiyonları, yönetim biçimleri, iç örgütlenmeleri, mali kaynakları, vergileme kriterleri bütünüyle değişmiştir.

Fakat, bu dönemde birbiriyle çelişen düzenlemelerin yapılmış olması İngiltere’de yerel yönetimlerdeki değişimin yönünün net olarak ortaya konulamamasına yol açmaktadır. Çünkü, yerel yönetim hizmetlerinde ve merkez-yerel yönetim ilişkilerinde hem merkezileşme ve hem de desentralizasyon ve piyasalaşmaya yol açan yasal ve idari düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir.

Böylesi farklı gelişmelere rağmen yerel yönetimlerde baskın olan değişim yönü, refah hizmetlerinin doğrudan üretimi ve sunumundan, hizmetlerin sağlanmasında “olanaklandırıcı”, “yetkin otorite” (enabling) rolünün benimsenmesidir. Hizmetlerin sağlanmasından (providing) olanaklandırıcı rolün benimsenmesi şeklinde ortaya çıkan değişim modeli ise tahmin edildiğinden çok daha kompleksdir.

Değişik açılardan ele alınabilen ve farklı anlamlar yüklenebilen yetkin otorite rolü bazı yazarlarca hizmetlerin ihale edilmesinin sinonimi, bazılarınca mal ve hizmetlerin kollektif sağlanmasına güçlü bir muhalefet, özelleştirme platformu, devletin geri çekilmesi, küçülmesi ve yerel yönetimlerin varlık ve amaçları için bir tehdit olarak nitelendirilir. Buna karşılık bazı yazarlar ise yetkin otorite yaklaşımını, toplum yöneticisi olarak yerel yönetimlerin rolünün yeniden tanım-

⁽⁴⁴⁾Ray Jones; a.g.e.; pp. 40-43.

lanarak varlığını sürdürmesinin bir fırsatı olarak tanımlamaktadır⁽⁴⁵⁾ (Hollis-Ham-Ambler, 1992:29). Michael Clarke ve John Stewart ise yetkin otorite rolünü daha geniş bir perspektifte ele almaktadır. Yerel yönetimlerin çoğu tarafından da benimsenen bu yaklaşıma göre, yerel yönetimler toplum ihtiyaçlarını belirlemeli ve bu ihtiyaçları doğrudan veya dolaylı olarak karşılayacak uygun araçlar geliştirmelidir⁽⁴⁶⁾ (Leach, 1996:25-25).

Yetkin otorite yaklaşımıyla yerel yönetimlerin kamu ve refah hizmetlerindeki rol ve fonksiyonlarını yeniden düzenlenmektedir. Buna göre yerel yönetimlerin kamu hizmetlerindeki monopol konumu ortadan kaldırılmıştır. Daha açık bir ifadeyle kamu hizmetlerinin doğrudan üretilme sorumluluğu yerel yönetimlerden alınıp, hizmetlerin sağlanması ve denetlenmesi görevi öne çıkarılmıştır⁽⁴⁷⁾ (Leach-Stewart, 1992:8-13).

Gerçekten, bir araştırmaya göre politik aidiyeti ne olursa olsun yerel yönetimlerin çoğunun kendilerini yetkin otorite olarak gördükleri, fakat bu tanımlamanın niteliklerinin ise izledikleri metoda göre değiştiği anlaşılmaktadır. Öyle ki, yerel yönetimlerin hizmetlerin doğrudan sağlanması rolü azalırken, stratejik sorumluluklarının önemi artmaktadır⁽⁴⁸⁾ (Hollis-Ham-Ambler, 1992:29-30).

SONUÇ

Thatcher döneminde İngiltere'deki yerel yönetimler refah devleti dönemine göre güç kaybetmişler ve sayısız yasal ve idari değişikliklerle giderek kamu yönetim sisteminin daha önemsiz kurumu haline getirilmişlerdir. Yerel yönetimlerin kentsel hizmetlerin sağlanmasındaki monopol konumu özel sektör rekabetine açılmış ve kamu hizmetlerinin sağlanmasında özel sektör, gönüllü kuruluşlar ve sivil kesim yer almaya başlamıştır. Öte yandan, yerel yönetimlerin geleneksel olarak yerine getirdiği birçok hizmet merkezileştirilirken, bu kurumların yapısal özellikleri ve mali yapıları ve fonksiyonlarında meydana gelen değişiklikler merkez-yerel yönetim ilişkilerinde merkezleşmeyi beraberinde getirmiştir.

Aynı zamanda iki farklı trendin ortaya çıkışı ve merkezleşmeye ilişkin po-

⁽⁴⁵⁾Guy Hollis - Gail Ham - Mark Ambler; *The Future Role and Structure of Local Government*; London: Longman; 1992; p. 29.

⁽⁴⁶⁾Steve Leach; "The Dimensions of Analysis: Governance, Markets and Community"; *Enabling or Disabling Local Government: Choices For The Future*; (Ed. Steve Leach - Howard Davis); Buckingham: Open University Press; 1996; pp. 25-26.

⁽⁴⁷⁾Steve Leach - Murray Stewart; *Local Government: It's Role and Function*; York: Joseph Rowntree Foundation; 1992; pp. 8-13.

⁽⁴⁸⁾Hollis - Ham - Ambler; a.g.e.; pp. 29-30.

litikaların yeni sağın temel prensiplerine rağmen ciddi bir şekilde uygulamaya konulması, kamu harcamalarının azaltılması ve özelleştirme ile devleti küçültmek isteyen Thatcher yönetiminin bu amaçlara ulaşmak için başvurduğu yöntemler olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla merkezileşme istenilen değil, kaçınılmaz bir süreç olarak ortaya çıkmıştır. Baskın olan eğilim ise yerel yönetimlerin hizmetlerinin sağlanmasında daha rekabetçi bir yapının kurulması ve kamu kesimi dışındaki aktörlerden daha fazla yararlanılmaya başlanmasıdır.

KAYNAKÇA

- Andersson, Ake E.-Harsman, Björn; (1997); "Notes on the Historical Background of European Government"; *Government for the Future*; (Ed. Ake E. Andersson - Björn Harsman - John M. Quigley); Amsterdam: Elsevier.
- Boyne, George A.; (1993); "Local Government: From Monopoly to Competition?"; *Public Policy and the Impact of the New Right*; (Ed. Grant Jordan - Nigel Ashford); London: Pinter.
- Bailey, Stephen J. – Davidson, Carolyn; (May 1996); *Did Quality Really Increase for UK Local Government Services Subject to Compulsory Competitive Tendering?*; Glasgow: Caledonian University; Department of Economics Discussion Paper; No. 33.
- Davis, Howard; (1996); "The Fragmentation of Community Government"; *Enabling or Disabling Local Government: Choices for the Future*; (Ed. Steve Leach - Howard Davis); Buckingham: Open University Press.
- Davies, Howard; (1993); "Free Markets and Centralised Political Power: A British Paradox"; *Local Government in the New Europe*; (Ed. Robert J. Bennett); New York: Belhaven Press.
- Deem, Rosemary- Brehony, Kevin J.; (Spring 1993); *Governing Bodies and Local Education Authorities: Who Shall Inherit the Earth?*; *Local Government Studies*; Vol. 19; No. 1.
- Ersöz, Halis Y.; (2000); *Sosyal Politika Açısından Yerel Yönetimler (İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği)*; İstanbul: İ.Ü. S.B.E.; (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Eryılmaz, Bilal; (17-19 Şubat 1999); "Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yerel Yönetimler Üzerindeki Etkileri"; *Kent Yönetimi İnsan ve Çevre Sempozyumu 99*; (Ed. İzzet Öztürk – Mustafa Aykaç - Ahmet Ekerin); İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstoç Genel Müdürlüğü; Cilt 2.
- Gözübüyük, Şeref; (1989); *Yönetim Hukuku*; Ankara: Sevinç Matbaası; 1989.
- Hollis, Guy - Ham, Gail - Ambler, Mark; (1992); *The Future Role and Structure of Local Government*; London: Longman.
- Huascar Javier - Lijeron, Eguino; (May 1996); *Decentralization, Local Government and Markets: A Comparative Study of Recent Trends in Selected Countries*; Hague: Institute of Social Studies, Working Paper Series; No 218.
- Jones, George W.; (1991); "Local Government in Great Britain, 1988 - 89"; *Local Government and Urban Affairs in International Perspective*; (Ed. Joachim Jens Hesse); Baden.
- Jones, Ray; (1996); "Swimming Together"; *Sweet Charity: The Role and Workings of Voluntary Organisations*

- ons; (Ed. C. Hanvey - T. Philpot); London: Routledge.
- Kingdom, John; (1993); "England and Wales"; *Local Government in Liberal Democracies: An Introductory Survey*; (Ed. J. A. Chandler); London: Routledge.
- Leach, Steve; (1996); "The Dimensions of Analysis: Governance, Markets and Community"; *Enabling or Disabling Local Government: Choices For The Future*; (Ed. Steve Leach - Howard Davis); Buckingham: Open University Press.
- Leach, Steve-Stewart, Murray; (1992); *Local Government: It's Role and Function*; York: Joseph Rowntree Foundation.
- OECD; (1997); *Managing Across Levels of Government*; Paris.
- Pickvance, Chris; (1991); "The Difficulty of Control and The Ease of Structural Reform: British Local Government in the 1980s"; *State Restructuring and Local Power; A Comparative Perspective*; (Ed. Chris Pickvance - Edmond Preteceille); London: Pinter Publishers; 1991.
- Pierre, Jon; (1990); "Assessing Local Autonomy"; *Challenges to Local Government*; (Ed. Desmond S. King - Jon Pierre); London: Sage Modern Politics Series; Volume 28.
- Pinch, Steven; (1997); *Worlds of Welfare: Understanding the Changing Geographies of Social Welfare Provision*; London: Routledge Press.
- Rhodes, R.A.W.; (1992); "Changing Intergovernmental Relations"; *Policy and Change in Thatcher's Britain*; (Ed. Paul Cloke); Oxford: Pergamon Press.
- Prior, David – Stewart, John – Walsh, Kieron; (1995); *Citizenship: Rights; Community and Participation*; London: Pitman Publishing; 1995.
- Rao, Nirmala; (1996); *Towards Welfare Pluralism*; Aldershot: Dartmouth.
- Savas, E. S.; (1994); *Özelleştirme: Daha İyi Devlet Yönetmenin Anahtarı*; (Çev. Ergun Yeter); Ankara: MPP.
- Stoker, Gerry; (1991); *The Politics of Local Government*; London: Macmillan; Second Edition.
- Stoker, Gerry; (1991); "Introduction: Trends in European Local Government"; *Local Government in Europe*; (Ed. Richard Batley - Gerry Stoker); New York: St. Martin's Press.